

בינת ההלכה

מאת יצחק בירך דסקל - דיין ומו"צ

גליון מס' קיד פ' לך, שמיטה תשפ"ב

ממון רבינו הגדול רבי מרדכי גרוס שליט"א

הלכות שמיטה מספר "שדה מרדכי" תמצית הלכות אקטואליות

פתיחה להלכות שמיטה

שביעית חיזוק באמונה כשבת

מבואר במדרש, הטעם שציוה ה' על השמיטה, כדי שיקבע בלבנו, שכשם שה' ברא את העולם בששה ימים ונח בשביעי, כך ששה שנים תעבוד בשדה ובשביעית תנוח, שתדע כי לה' הארץ, ולכן השמיטה היא בבחינת שבת, ולכן חמורה שביעית, שמי שמחללה כמו שמחלל את השבת, והיא מחזקת את האמונה בבורא עולם, שאל ידמה האדם שכוחו ועוצם ידו עשה לו את החיל הזה, אלא הכל מאתו יתברך, וכתב הכתב סופר, דלכן במצות שמיטה כתוב "בהר סיני", כי היא שורש ויסוד התורה כולה, כי אמונה ובטחון הוא יסוד כל התורה.

לימוד התורה בשנת השמיטה

ומבואר בספרי הקדמונים, שעיקר העיסוק בשנת השמיטה היא בלימוד התורה, וכתבו עוד, שאם אין עוסקים בתורה, זה גורם לביטול השמיטה. וכתב בבן איש חי, שהתורה שלומדים בשנת השמיטה היא בדרגה גבוהה כמו לימוד תורה בשבת.

מצות הקהל במוצאי שמיטה

ולכן במוצאי שנת השמיטה יש מצות הקהל, כיון שעיקר שנת השמיטה היא ללימוד התורה ועבודת ה', לכן לאחר השמיטה נצטוו על מצות הקהל. ונאמרו בזה כמה טעמים: א. ללמד, שלא די בלימוד התורה בשמיטה. ויש להוסיף עוד לימוד תורה בשאר השנים. ב. שבזכות שמירת השמיטה זכו למעמד הקהל, כמעמד הר סיני ג. הכנה לששת שנות המעשה.

עונש ושכר שמירת השמיטה

מבואר בחז"ל בהרבה מקומות גודל שכר שמירת שמיטה, שהיא מביאה ברכה לכל ששת השנים, ולהפך, חלילה עונש מבטלי שביעית גדול מאוד, ומובא בחז"ל שעל ידי ביטול מצות שמיטה, מפסידים את ממונם ונמכרים לעבדים, ובעון שמיטה גלו ישראל מארץ ישראל.

גודל התמיכה בשומרי שביעית

והחלקאים השומרים שמיטה נקראים בלשון חז"ל "גיבורי כח", כי אין לך אדם שרואה שדהו שכל כך הרבה שנים זרע וחרש וכו' ומניחה בלא זריעה ובלא קצירה, לכן גדול מאוד שכר המסייעים בידם לעזור להם לשמור את השמיטה. ואשרי מי שתורם לקרן השמיטה כמו שכבר דברו בזה גדולי הדור.

בינת ההלכה

מאת יצחק בירך דסקל - דיין ומו"צ

גליון מס' קיד פ' לך, שמיטה תשפ"ב

ממון רבינו הגדול רבי מרדכי גרוס שליט"א

הלכות שמיטה מספר "שדה מרדכי" תמצית הלכות אקטואליות

א

היתר המכירה

טעם המתירים ומדוע אין דבריהם נכונים

"היתר המכירה" הוא למכור את קרקעות ארץ ישראל לגוי, ועל ידי זה פטורה הארץ ממצוות שמיטה, כי קרקע גוי בארץ ישראל פטורה משמיטה. ואלו שהתירו את המכירה סוברים, שיש קנין לגוי בארץ ישראל להפקיע קרקע בארץ ישראל מקדושת הארץ, פרט בזמן הזה שיש יותר מקילים בזה, שאחר החורבן, חיוב תרומות והמעשרות הן רק מדרבנן, אבל להלכה, גם בזמן הזה אין קנין לגוי להפקיע את קדושת הארץ.

זאת ועוד, יש איסור למכור קרקע לגוי משום לא תחנם, שלא תתן להם חניה בקרקע, והמתירים סוברים שאין האיסור אלא אם מוכר קרקע לגוי לתמיד ולא לזמן מוגבל, שסוברים, שאיסור לא תחנם הוא בישוב הגוי ולא במכירה לזמן. או משום שמוכרים רק את העצים עם שיעור היניקה על מנת לקצוץ את האילן. אבל הפוסקים

מוכיחים שאיסור לא תחנם הוא אפילו לזמן מועט, ואף כשמוכר לגוי שדר בחוץ לארץ, ולכן המכירה לא חלה, כי בדרך כלל מוכרים על ידי שליח ואין שליח לדבר עבירה.

עוד טעם שלא חלה המכירה, כין שאין כותבים את הקרקע בטאבו על שם הקונה, אין תוקף למכירה זו, שאין הגוי יכול לתבעו בדין. ואף על פי שלפני שנת תש"מ נחקק חוק שמכירת שביעית תועיל גם כשאין עליה רישום בטאבו, אם היא נעשית באישור הרבנים, מכל מקום ברור שאין כוונתם באמת, וזה עצמו, שלא אכפת להם לחוקק חוק כזה, מוכיח שיודעים שאינה מכירה אמיתית, ובודאי בתביעה משפטית אי אפשר לממש חוק זה.

עוד טעם שלא חלה המכירה, דלבו ולב כל אדם יודעים שאין כוונתם באמת למכור את הקרקעות, ומינהל המקרקעין ושאר הנוגעים בדבר אינם מסכימים למכירה.

ההבדל בין היתר מכירת קרקע שביעית למכירת חמץ

עוד טעם שאין המכירה חלה כי הפקעת שביעית היא נגד רצון התורה, שמפקיע את המצוה מיסודה, ואינו דומה למכירת חמץ, ששם רצון התורה שנוציא את החמץ מרשותנו, וכן היתר עיסקה, שעיקרו שאינו לווה בריבית אלא שותף בעסקים, וכן פרוזבול שאינו הפקעת המצוה, וכן בבכור בזמן הזה שמתירים למכור לגוי כיון שאי אפשר להקריבו בזמן הזה שיש לחשוש לתקלה שישתמשו בו עד שיהיה לו מום, מה שאין כן שביעית, עיקר מכירת הקרקע היא לסתור את רצון הבורא יתברך, וזה טעם נוסף שלא תועיל המכירה.

זכות מרן החזון איש זצוק"ל והרב מקוממיות זצ"ל

וזכור לטוב מרן החזון איש זצוק"ל, שהוא האיש שהרבה מאוד בזכותו שומרים בארץ הקודש על השמיטה, שעד אז הרבה הקלו בהיתר המכירה, ורק מעט יראים ושלמים שמרו שמיטה, ומאז הפציע אורו של מרן החזון איש בארץ הקודש, בזכותו שומרים שמיטה בארץ הקודש. ויש להזכיר את הגה"צ רבי בנימין מנדלזון זצ"ל רבה של קוממיות, ולאחריו את בנו ממלא מקומו, רבי מנחם מנדל זצ"ל, שהקימו את קרן השמיטה לסייע רבות לחקלאים, ואספו צדקות רבות מנדבי עם להקים את הקרן בימים ההם, ובזכות זה מצות שמיטה נשמרת בארץ הקודש ביתר שאת ועוז, ובזכות זה נגאל במהרה. אמן.